

Temat: **Z królem lub przeciw niemu – konfederacje i rokosze.**

W nowym temacie s. 65-75 zwróćcie uwagę na:

- przywileje szlacheckie, dzięki którym szlachta uzyskiwała dominację polityczną i przewagę gospodarczą i społeczną,
- proces tworzenia się stanu szlacheckiego, jego zamykania się, zjawiska nobilitacji i nagany szlachectwa,
- zasadę prawnej (np. sądy y trybunały, kary infamii i banicji) i politycznej (ograniczone dopiero w pierwszej połowie XVIII w. wobec szlachty różnowierczej) równości wszystkich członków stanu szlacheckiego,
- zróżnicowanie majątkowe (magnateria, średnia szlachta, zagrodowa/zaściankowa, gołota),
- ograniczanie roli magnaterii przez ruch egzekucyjny w XVI w. ,
- rozwój latyfundiów magnackich oraz wzrost znaczenia politycznego tej grupy poprzez tzw. klientelizm w XVII w. do oligarchii magnackiej w XVIII w.- np. rywalizacja dwóch stronnictw: Czartoryskich i Potockich, która sparaliżowała działalność sejmu walnego poprzez zastosowanie liberum weto,
- pojęcia: konfederacja, rokosz, *Artykuły henrykowskie*, elekcja *vivente rege*, elekcja *viritim*,
- podobieństwa i różnice pomiędzy rokoszem Zebrzydowskiego a rokoszem Lubomirskiego oraz konfederacją tyszowiecką lub barską a targowicką,

Ćwiczenia do tych zajęć proszę zrobić, np. w zeszytach przedmiotowych do wtorku 21.04.2020.

1. Zapisz w tabeli, kto nadał szlachcie zacytowane przywileje. Uzupełnij miejsca i daty ich przyznania.

Tekst A

[...] przyrzekamy [...], że żadnego obywatela osiadłego za popełnioną winę lub przestępstwo nie będziemy więzili, [...] aż gdy o nie sędowo [...] przekonany, i nam albo staroście naszemu przez sędziego [...] wydanym zostanie. [...] Nikomu też dóbr ani dzierżaw zabierać nie będziemy, chyba że w drodze prawa [...].

Tekst B

Przyrzekamy również, że ani żadnych nowych ustaw nie wydamy, ani nie polecimy wzywać ziemian na wojnę bez zgody sejmiku ziemskiego [...].

Tekst C

Przeto na tym walnym sejmie [...] uznaliśmy, [...] iż odtąd na potomne czasy nic nowego [...] stanowionym być nie ma przez nas i naszych następców bez wspólnego zezwolenia senatorów i posłów ziemskich [...].

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 191, 193;
Wiek XVI–XVIII w źródłach, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 95.

Fragment przywileju	Miejsce nadania	Data nadania	Władca
tekst A			
tekst B			
tekst C			

2. Poszukaj w dostępnych Ci źródłach informacji, w jaki sposób można było dostać się do stanu szlacheckiego, a w jaki być z niego usuniętym.

Dostanie się do stanu szlacheckiego –

Usunięcie ze stany szlacheckiego –

3. Zapisz właściwe informacje w pustych rubrykach tabeli dotyczące rozwarstwienia stanu szlacheckiego oraz sytuacji ekonomicznej i społecznej jego poszczególnych warstw.

Warstwa stanu szlacheckiego	Sytuacja ekonomiczna i społeczna

4. Wykonaj polecenia na podstawie fotografii.

-
- A. Rozpoznaj na przedstawionych zdjęciach rezydencję magnacką oraz dwór szlachecki. Podpisz fotografie.
B. Wymień różnice w architekturze obu budynków.

5. Wykonaj polecenia na podstawie mapy ze s. 70 podręcznika.

- A. Oceń wielkość powierzchni posiadłości magnackich w zestawieniu z całym terytorium Rzeczypospolitej. Rozstrzygnij, czy te proporcje miały istotne znaczenie w polityce państwa polsko-litewskiego. Uzasadnij swoją odpowiedź.

B. Zapisz nazwisko rodu magnackiego, który w XVII w. miał najrozleglejszy majątek ziemski na terytorium znajdującym się w granicach współczesnego państwa polskiego.

6. Omów dowolny rokosz i konfederację. Zwróć uwagę na panującego, czas, cele, przebieg oraz ich wpływ na sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Rzeczypospolitej.

Rokosz

a. panujący:

b. czas:

c. przebieg:

d. skutki wewnętrzne:

e. skutki zewnętrzne:

Konfederacja

a. panujący:

b. czas:

c. przebieg:

d. skutki wewnętrzne:

e. skutki zewnętrzne:

Polecam zajrzeć na stronę [epodręczniki](#), tam w zakładce dla szkół średnich znajdziecie w [ważn@histrya](#) nowożytność ciekawe materiały na temat ustroju Rzeczypospolitej, np. Demokracja szlachecka, Społeczeństwo Rzeczypospolitej, Początki władzy ostatniego króla, Konfederacja targowicka.

Proszę o przesłanie projektów.

